

POPAZHAJ BÓH

ČAS OPIS EVANGELSKICH SERBOW

1. číslo

Budyšin, januar 1974

Lětnik 24

Hrono na wulki różk

Bóh njeje swojeho Syna do swěta posłał, zo by swět sudził, ale zo by swět přez njeho zbóžny był. Sćenje swj. Jana 3.17.

Wězo wuznawamy w druhim artiklu: „Wotsal wón přindže sudzić žiwych a mrtwych.“ A na kóncu zašeho lěta smy so w poslednim času cyrkwinskeho lěta w nowemburu a potom w swj. adwenće dosć z problemom Jězuseho příchoda a příchoda k swětowemu sudej zaběrali. Wězo plaći to jako wažny džěl našeho křesćanskeho wěrywuznaća, ale tola jenož jako džěl. Wšak njeje to poprawny zmysl jeho zjewjenja na zemi.

Jan krěćnik je jeho w swojim pokutnym přědowanju při Jordanje na jednostronske wašnje tak předstajil, jenož jako sudnika, prajo: „Sekera je hižom drjewu ke korjenju přiložena. Tohodla, kotřež drjewo dobry plód njeprinjese, budže porubane a do wohenja čisnjene.“ (Mat. 3,10). Tohodla dwěluje pozdžišo Jan, jako w jastwje wo Jězusewych skutkach slyši, hač je wón tón prawy! „Sy ty tón, kotryž ma přińć, abo dyrbimy na druhého čakać?“ (Mat. 11,3). Jězus sam při swojej wotmolwje pokaza na swoje Zbóžnikowe skutki. Přetož wón je najprjedy Z b ó ž n i k. . . . zo by swět přez njeho zbóžny był.“

W katolskim přeložku rěka to tak: „... zo by swět přez njeho wumóženy byl.“ Jedne druhemu wotpowěda. Wón je a wostanje naš Zbóžnik a Wumóžnik. Wón njecha być surowy knjěz, ale pomocnik za wšě rozsudžace situacije w času a we wěćnosći. Jenož zo bychmy tutu jeho pomoc, kotruž ma w sebi za nas, přeco a přeco zaso trjebali a wužiwali. Nowolětny dzeń su za nas po porjadu cyrkwinskeho lěta jeho mjeniny. Na tutym dnju je swoje mjeno dostal, „kotřež mjenowane běše wot jandžela“. (Luk. 2,21). Sćenik so tu wuzraznje počahuje na to, štož bě tehdom jandžel Mariji w Nacareće prajil: „A syna porodžiš, toho mjenu dyrbiš Jězus narjec.“ (Luk. 1,31). A Józefej praji samsny jandžel: „Wón swój lud zbóžny scini wot jich hrěchow.“ (Mat. 1,21). To, štož temu napřečo stej, je „zhubjeny być“. Pak budže wumóženy a zbóžny, abo sy a budže zhubjeny. W štuće do našeho hrona stej znate słowo, kotřež su ewangelij w ewangeliju mjenowali: „Tak je Bóh swět lubował, zo je swojeho jeničkeho narodženeho Syna dał, zo bychu wšity, kiž do njeho wěrja, zhubjeni njebyli, ale wěćne žiwjenje měli!“

Snano smy nowe lěto na kemšach spěwali:

Jězusa sej wuzwolmy
w započatku nowoh' lěta,
jeho mjeno trjebamy
za škit w bitwje tutoh' swěta. —
Njeh naš Zbóžnik w miłosći
naše duše wuswjeći.

La

Pječ po dwanaćich

Kak husto smy hižo w adwentskim času na to posluchali, zo je „pjeć do dwanaćich“, zo je Jěsusowy přichad bliski? Nowe lěto, nowe plany, perspektiwy, wjesela — haj, wšo drje je hišće trochu njewěste, ale tola w našich rukach.

Tak bychmy to zawěsće rady měli, a derje nam słowa we wusomaj klinča, kiž nam takle šeptaja. Pječ minutow po dwanaćich smy tež hišće nimoměry sylni — nic jenož přez alkohol, ale tež přez wuspěch zašeho lěta, přez słowa připóznacza, premije, medalje, titule. Mnohe słowa su zwuraznili: Ty sy dokonjal, činil, sej zaslužil, kupil a popřal! Ty, ty! To klinči njemalo! To přeswědča a pozběhuje!

W adwenće smy slyšeli, zo je pječ do dwanaćich! Njeje nam tuta „powěsće“ přemalo aktualna? — runjowon dobra dosć a wot nas lubowana

w předhodownym času! Smy ju hižo tak husto slyšeli, zo nam hižo ničo wjace njepraji. Je so w našim žiwjenju něšto změnilo po tym, zo smy slyšeli, Knjěz je blisko? Je so docyła něšto na tutym swěće změnilo přez ewangelion? Zaše 2 000 lět njeběchu čmowe, struchle, surowe — tež, hdyž mamy dosć příkladow, kiž to po zdaću dopokazuja — kiž budu so we wšěch časach namakać. Wono so prjedy njeje wjace na swěće plakało hač džensniši dzeń. Je to jenož twjerdženje pječ po dwanaćich?! Knjěz je so přizjewil, a to je přeco a kóždy čas čłowjekow pohnulo, za nim hladać a jemu puć přihotować a so na njeho přihotować — nic jenož pječ minutow do kónca, jako rentnarjo. Knjěz je so přizjewil a je nam hižo bliši hač naša košla. — Wón je nam hakle móžnosć dał, tak prawje do kolesow našeho časa přimać. Wšudže widžiš

znamjenja poselstwa Knjeza. Naš europski kraj njemóžeš wjace džělic wot wuskutkow ewangelija — tež, hdyž maš móžnosć wšě negatiwa podšmórnyć.

Naš čas, Knježe, stej w twójimaj rukomaj — tak praji pobožny čłowjek, tež pječ po dwanaćich našeho ličjenja. Wón znaje plany a planuje. Wón wě wo čłowskich mocach a móžnosćach, je posudzuje a rozważuje a spóznaje: Mój čas, Knježe, stej w twójimaj rukomaj — najskerje wosebje potom, hdyž so móćni čujemy. Jeho wěra jemu runje garantiju dawa, zo stej tež w času po dwanaćich Bože slubjenje a Boža přítomnosť woprawdžitosć. Čas je jeho, a chodžmy po jeho pućach a planach na jeho cyl. My mamy swoje plany a mocy po Božim słowje skoordinać, zo njebychmy při wšěm planowanju JEHO cyl z wočow zhubili.

Nic wěro, tajka wěra móže tola tutoho abo tamneho na štom přinjesć? W njej leži rezignacija! Ně, w njej njeleži rezignacija a bojosć abo čekanje — w njej leži aktiwnosć, haj samo agresiwnosć.

Z tutej wěru njejsmy „wot wčera“, ale stejimy wjele bóle pječ po dwanaćich nic z prózdnyimi rukami, słowami a frazami, ale na fundamenće toho, kiž džerži čas w swojimaj rukomaj. Njetrjebamy sej sami přikleškać abo na swoje wukony so hordzić, zo bychu nas widželi. Naš časnik pokaza pječ po dwanaćich — pola njeho njeje, jom džak, hišće tak daleko. Wón nam hišće čas do našich rukow dawa, zo bychmy jemu česći džěłali, jemu so bližili a mjez sobu so bližili.

Pječ po dwanaćich, to je čas orientacije — na cil!
P. W.

Znata a wjele fotografowana radnica w Póznaniu (Posen)

Prašenje wójny a měra pola husitow

Prašenje wójny a měra so husto diskutuje w zwisku z husitizmom. Powšitkownje je mjenje, zo bě husitstwo wojowace, haj wójnske hibanje. (Před Budyšinom su stali jako palacy a mordowacy rubježnicy — tak smy w šuli wuknyli.) — A tola je so w jeho započatku wučilo, njepřečelam so nic spječować, nic wojować, nic z nimi wójnu wjesć, ale radšo wot nich znjesć scérpliwje wšo njeprawo a zło. To běše tak mjenowany absolutny pacifizm, kotryž so njestaraše wo surowu woprawdžitosć, zo bě cyła Europa wołana do wójny přečiwu „kecarskim husitam“. Hdyž chcychu husića w stajnych nadběhach njepřečelow wobstać, jim ničo druge wyše njewosta, hač tu a tam z brónjami wotpokazać jich nadběhi.

Z takjeho měroweho zmyslenja njebě za husitskich teologow lochki nadawk, nuznosć wójny dopokazać. Njeh béchu woni nuzowani dla njepřečelskich nadběhow nuznosć wójny připóznać, tak woni tola ženje njepřestachu wójnu jako zło wučić. To dopokazuja cyłe jasnje wobzamk-njenja husitskich synodow, samo ze strony wojowacych „taboritow“, kotřiž stajnje k měrowemu jednanju namołwjachu a k postajenju trajaceho měra na zemi.

W léce 1424 (husitske wójny traja-chu wot 1419 do 1434) rěkaše w synodnym słowje taboritskich duchownych: „*Duchowni su widželi, kak sej wšelcy dowola přestupjenja we wěcach wójny, tuž smy so rozsudžili tole wuprajic: Nichtó nima započec ani wjesć křesćansku wójnu, a njeh njedruhu wjesć, hač tu a tam z brónjami wotpokazać jich nadběhi.*“

Nowolětny postrow

Na proze lubeho noweho léta wšitkich Serbow wutrobnje strowju z hromom za 1974:

„Jězus Chrystus rjeknje: Prawdu pónajeće, a prawda was wuswobodži.“ (Sćenje swj. Jana 8,32)

„Prawda dobudže!“, to běše hesło Jana Husa. Wo tym smy slyšeli na poslednim cyrkwiskim dnju w Budestecach 1965, jako při 550. posmjertninach na tuho wulkeho reformatora spominachmy. Z prawdu mamy so přeco a přeco zaso zaběrać, wosebje tež w přichodnym léce, w kotrymž pod tutym heslom stejimy. Prawda je za nas křesćanow stajnje wjazana na wosobu a skutk našeho Knjeza Jězom Chrysta. W jeho mjenje smy nowe léto započeli a chcemy jo tež — da-li Bóh — skónčić. A za puć přez njo přegu Wam wšitkim Bože bohate zohnowanje.

Waš Gerat Lazar, předsyda cyrkwiskeho dnja

rjam kraja a wobydlerstwa abo přečiwu druhim zasakłym a złoštniskim přestupjerjam Božich zakonjow, přečiwu kotrymž so njehodži ničo wučinić z měrnymi srědkami. Při tym ma so we wojowanju, tak daloko kaž jenož někak možno, prawo wobkedžbować. Wójna njeh je wjedžena jenož za wobaranje. Ženje za kničomosć swěta! Njeh je stajnje wjedžena z wotmyslenjom, zo by so měr skrućil. Njeje-li pak možno, njepřečela k měrej pohnuć, njesmě tola ženje so zabyć na lubosć, zo by wojowacy kóždy čas był zwólniwy wojowanja so wzdać, jelizo chce njepřečel nastupić puć prawdy. Dokelž je wša wójna strašna a poľna čěžkich scěwkow, su wšitcy duchowni so wuprajili, zo je lěpši puć, duchownje wojować hač z mječom so přescěhać, a Boha prosyć za njepřečela a při jednanju njepřečela mócnje wabić k měrej.“

Druhe słowo, kotrež ma zwisk z prašenjom wójny a měra je přednješ w mjenje husitow w léce 1433 w Praze duchowny Prokop Holý. Wón bě k tomu wužadany přez Baselskeho legatu! Prokop někak takle praješe: *Štož wójny nastupa, wšehowědomy Najwyši wě, zo je waša strona bjez našeje winy přečiwu nam pozběhnyla krawny křiž a z mječom a wohenjom surowje zapusćila Česke kralestwo. Tutomu zawěrnje njesprawnemu čišćej smy so hač do džensnišeho spječowali, spuščejo so na pomoc Knjeza. Toho njeh wšak je sej Waša Dostojnosć wěsta, zo my zatamamy nje-kmanstwa, kaž so wone we wójnje stawaja. Z cyłej wutroby to wobžarujemy a njepřestawamy zakliwać*

tych, kiž su to dla swójeho wužitka zawinowali. My nosimy brěmjenu wójny, zo bychmy na tajke wašnje docpěli wěrnosć w Božej cyrkwi, zo bychmy dobyli zbožowny měr, z kotrehož wuroscje z Božej pomocu jednota cyrkwyje, bratrska lubosć, wonowjenje pócćiwosće a wšě druge wažne wěcy...“

Wobě słowje a hišće dalše a tež skutki w husitskim rewolučnym hibanju nam jasnje dopokazuja stejiščo husitskich wótcow hač do džensnišeho: Woni wotpokazowachu wójnu w zmysle Božej kaznje: Ty njesměš mordować. Křesćan wšak može tule starozakonsku prikaznju jenož zrozumić w zwisku z Nowym zakonjom, kotryž zběha kaznju na wyši schodženk a napjelnuje ju z Jězusowym duchom. Njedosaha, zo njemordujemy, ale hižom započatki, kotrež móža do smjertneho njeskutka dowjesć, Jězus jako hrěch a złošć posudžuje, kaž zawisć, zwadu a zadžeranje.

Božu kaznju dzeržec po Jězusowej mysli rěkaše hižom za husitskich wótcow, zo by kóždy zrozumił a był zwólniwy respektować, zo ma druhu tež prawo na žiwjenje kaž wón sam. Hdyž pak so tole prawo njerespektuje, ma křesćan prawo, haj winowatosć swóje žiwjenje zakitać a so njepřečela wobarać, přetož žiwjenje njeje jeho, ale jemu wot Boha dowěrjene. Zakitowace wojowanje přečiwu nadpadnikej — tak wučachu husitscy teologoj po swjatym pismje — njeje jenož dowolene, ale samo winowatosć nadpadnjeneho čłowjeka.

Česky zápas 47/73, Dr. Miloslav Kaňák (swobodny přeložk)

W kraju wulkich jězorow a gotiskich cyrkwjow

Pětrowska cyrkej w Budyšinje, Michałska cyrkej w Budyšinje, Wojerowska cyrkej swj. Jana, w Kamjencu wobě cyrkwi, klósterska (serbska) a tež cyrkej swj. Marje, to su wšo gotiske cyrkwy.

Kaž na wšelkich polach čłowjeskeje kultury maš tež w twarstwje mody. Přenje křesćanske Bože domy béchu twarjene we formje „baziliki“. Nowa katolska Radworska cyrkej je tutym bazilikam podobna natwarjena.

Přichodna twarska perioda bě romanika — hač do 12. lětstotka. Z tu-teje doby nimamy we Łužicy žane přikłady. To wšak je bjez džiwa. Čas wulkich křesćanskich Božich domow so w našich krajinach hakle pozdžišo započa. Štož je hdy w Harzu byl,

tón wě, zo su tam rjane romaniske cyrkwyje.

W cyłym srjedžowěku twarjachu w Europje po wašnju „gotiki“. Štož je trochu wěcywustojny, može z wašnja twarjenja spóznać, hdy někak je so natwarilo.

Dalša twarska moda bě „barok“. Naše nahladne cyrkwiske wěže: Bukečanska, Rakečanska, něhdyša Njeswačanska, te béchu barokne. Bože domy w južnej Pólskej, w Českej, w Słowakskej a w Madžarskej su zwjetša barokne.

Njeměje mi za zło tónle krótki wulět do stawiznow našich Božich domow. Wone su parle europskich městow a wsow — hač dotal. Hdyž chceš w cuzym kraju něšto rjane wohladać, tak dži do cyrkwjow!

Mój — ja ze svojim najmladším synom — běchmój potajkim pječ dnjow po puču w kraju gotiskich cyrkwjow. Po městach smój chodžiloj, kotrež buchu založene z wulkeho džěla wokoło 1200. Hač bě to pře wšo wulkotna Marina cyrkej w Gdańsku (Danzig) abo wulke cyrkwyje w Torunje (Thorn), w Gnieznom (Gnesen), w Gorzowje (Landsberg), wšudžom naju putaše ta samsna klasiska architektura. Nimoměry wysoke su tute domy. Świžne wokna a stolpy dawaja wysokosći hišće wosebity wuraz. Twojej woči stej čehnjenej do wyšiny a dohladatej so krasneho wjelbowaného wjercha, kaž by směl do wotewrjených njebjes pohladać. Gotika je mišterska byla we wjelbowanju. Hdyž přińdžeš w Budyšinje do Pětrowskeje cyrkwyje, abo do Michalskeje cyrkwyje, hdyž budže po ponowjenju zaso přistupna, tak wobdźiwaj tam wjerch. Haj, pozběhuj tam swojej woči, a njech so při tym twoja mysl k njebjesam, k Bohu wobroći z nižin zemskich wobčežnosćow, maličkosťnych mjerzanjow a dziwných žedzenjow.

Wšelke sony so rjenje dopjelneja. Dawno běch žadanje mět, tele sławne města w poľnocnej Pólskej kaž Póznań, Toruń, Malbork (Marienburg) a Gdańsk sej wobhladać. Kaž je to nětkle zwjetša, tak maš tež w tutej městach stare, srjedzowěkowske jadro, a wokoło njeho daloko do krajiny won wupřestrěwaja so moderne sydlišća, kotrež su

sebi po cyłym swěće podobne kaž jejkó na jejkó! Ja mam lubo tele nowe, swětle předměsta, hdžež ma mjez hobersece wysokimi twarjenjemi tež Bože slóncó, wětra a dešć swoje prawo. Rjane su tajke nowe sydlišća, a rady so w nich rozhladuješ. Husto došć maš tam lěški z pisanyimi kwětkami. Wjesole džěći smědža w slóncu sej hrajkac. Koho njeby tajki wobraz wokřewjal?

Wuske, čmowe, ale z a j i m a w e su stare města. Duch zańdžených lětstotkow će tam wobdawa.

W Torunje (Thorn) stej před radnicu pomnik Nikolaja Kopernika, kotryž je so runje před 500 lětami w tutym měsće narodžil. Tutu gotisku radnicu je hižom Kopernik jako hólčec wobdźiwal w jejnej rjanosci. My smy zwučeni, zo so jenož Bože domy w gotiskim, za nas swjatočnym, stilu natwarjene. Tuž sebi z wosebitym zajimom tuto „swětné“ twarjenje wobhladowach. Pozdžiše časy su na radnicy wšelke „porjeńšić“ chcyłe, ale wšu gotisku rjanosc tola njemóžachu skepsac.

Toruń je w knižce za turistow wuchwalene jako při Wisle rjenje le-

žane. Zawěrnje, rjany to wobraz, hdyž na mosće nad Wislu (Weichsel) stejíš. Město ma poměrnje niski profil. Jenož zasadžita wěža cyrkwyje swj. Jana zběha so wo něšto přez měščanske třěchi. Pod městom widžiš sylne murje. Toruń bě wšak něhdy twjerdžizna.

Hižom w léce 1233 dósta tuto sydlišćo při Wisle měščanske prawa. Što je Toruń dyrbał wšo w tutej 700 lětach nazhonić! Najhróžbnije léta jeho stawiznow drje běchu 1939 do 1945. Wjele njewinowateje kreje je so tež w tutym pólskim měsće přelało.

Doľho móžeš na mosće stejó sonić, zhladujo přez Wislu na staroslawne město — a nic jenož wo struchłych podawkach. Šěroka měrna řeka pod tobu ma hižom daloki puč za sobu. Z Beskidow wona přińdže, zwotkel nam njese postrowy ewangelsko-lutherskich Polakow z Wisły, z rjaneje wsy wysoke w horach, kotraž so hordže po pólskej řece mjenuje. Tam so zeznachmy z pólskim „Rheinom“ přeni króć. Tam je wona hišće wjesola, mała, čista řěčka. Bórže wšak přiběra a so rozroscé. Čista jejna woda zmutnje. Wjesole pluskotanje so zminje, a dyrbiš hižom keďzbliwje posluchać, hdyž chceš jejne čiche šumjenje slyšeć. Abo je to tajne žarowanje staroby, přjedy hač so wuliwa do njeskónčného morja wěčnosće?

Polacy maja swoju Wislu lubo. Ja to potnje zrozumju. Z Krakowa sem na čolmje po njej dele plůwac hač k samemu morju — dny doľho, tak cyle měrnje bjez kóždeho honjenja, to by mje wabić móħlo.

Nětk pak dele z mosta!

Najpřjedy pak hišće jedyn wobraz za „Pomhaj Böh“!

Mój chcemoj tola hišće do Gniezna (Gnesen).

Wězo pochodžimój chětre po rjanym starým měsće. Z česćownosću hladamój na pomnik Kopernika, kotryž je „slóncó zadžerzał a zemju začišćal“, dokelž je wědomostnje dopokazał, zo so slóncó njewjerći wokoło zemje ale zemja wokoło slóncá.

Mój chwatamój po rjanych wuskich hasach Toruńskeho stareho města.

„Hladaj, tamle je dom Kopernika.“ Mój džemój nimo.

„Tele rjane fasady!“ Toruń so wuchwaluje jako město zajimawých starožnosćow, Z poľnym prawom — tak so namaj zda.

Wězo zastupimój do kóždeje wjetšeje cyrkwyje. Jedna z nich so znutřkownje wuporjeda.

Nětk pak dale!

Wjele smój za krótki čas sej wobhladałoj a hišće wjace smój cyle wěsće skomdžiloj. Tak to bywa w čłowjeskim žiwjenju!

Po dalšich 50 km zběha so nadobo na maľej hórce wosrjedź města Gnieznjanska katedrala. Gniezno je jedne z najstaršich městow Pólskeje.

Legenda powěda, zo je tu Lech, kral Polanow, nadešol hnězdo běheho hodlerja (hnězdo pólsce gniazdo-Gniezno). Tuž so rozsudži přenju stolicu pólskeho kraľestwa tu natwaric. Tu powita Bolesław Chrobly, kotryž běše zdobom knjez nad Łužicu, němskeho kejžora Otto III. w léce 1000. W léce 1024 bě Bolesław

Chrobly w Gnieznom za pólskeho krala krónowany. Za jeho čas bu Gniezno arcybiskopska rezidenca. Wjele dobrych křesćanskich wliwow je z tuteho města wuchadźalo — ale wšak drje tež wšelke njedobre.

Gnieznjanska katedrala je w poslednej wójnje čezko počerpila. Rjenje je wuporjedažana a ponowjena. Jejny gotiski charakter so w nowej rjanosci jewi.

Při hłownym woľtarju je slěborny kašć swjateho Wojčecha (Adalberta). Najdrohotniši poklad tuteje wulkeje cyrkwyje pak su jedne mosazowe durje z léta 1170 z wobrazami ze žiwjenja swj. Wojčecha. Tuž dajće sej něšto powědać z tragiskeho žiwjenja tuteho pobožneho muža.

Wulka gotiska cyrkej w Gorzówje (Landsberg)

Wojčech

Hdyž wokoło léta 950 němski kejžor Otto Wulki do Českeje ze svojim wojskom začahny a česki kral Bolesław so jemu bjez spječowanja podčisny, narodži so českemu županě Slawenikej synk, kotremuž dachu aktualne mjeno *Wojčech*, to řeka „tróšć wojska“. Dokelž bě dom Slawenikow zdaloka přiwuzny němskeho kejžora a dokelž běše mały Wojčech bohaty na duchowných darach, nadžiještaj so starše, zo je wón powołany za českeho krala. Synk pak čezko schori, a w swojej nuzy slubištaj staršej jeho Bohu do služby. Mały Wojčech wotchori a bu wwoj českeje domiznje we wědomosćach wuwučowany. Pozdžišo přińdže do Magdeburgskeho klóstra, hdžež bě znaty Otherich jeho wustojny wučer. Wosebity wliw pak měješe na njeho pobožny Magdeburgski arcybiskop Adalbert. Wot njeho wuknješe so zanuric do potajnstwow wěry a služić chorým a chudým w prawej lubosci

a smilności. Při firmowanju přeješe sej Wojčech jako nowe mjeno *Adalbert*, zo by so z tym wuznal k swojemu česćenemu wučerjej. Pod tutym mjenom je znaty w němskich cyrkwinskih stawiznach. Češa pak a Polacy su so wróćili k jeho ródnemu mjenu a rěkaju jemu *Wojčech*. Tak chcemy so tež my Serbja zložić.

W léce 981 wróci so Wojčech do Čech a bu tam wot přeněho Praského biskopa Thietmara za měšnika wuswjećeny. Tehdom wšak bě wón hišće chablace stwjelco. Jeho wutroba bě přichilena k swětnym wjeselam. Hdyž pak slyšeše styksne spowědanie mrějaceho biskopa Thietmara, kak bě swoje biskopske winowatosće hrěšnje zanjechal, džěše Wojčech do so a so wobroci k Bohu. Hišće samsny džěň chodžeše jako pokutny hrěšnik po Praskich Božich domach a so wjele hodžin doho modleše.

Dokelž bě z českeho luda, bu za noweho Praského biskopa w léce 983 wuzwoleny. Němski kejžor njeboješe so, jeho wólbu wobkručić, wšako bě z nim zdaloka spřeceleny a Wojčech bě w Magdeburgu němsku šulu wopytał. Na „Reichstagu“ we Verona dósta wot kejžora biskopski pjeršćen a kij. Štyri njeđzele pozdžišo jeho Mainzski arcybiskop wuswjećić za biskopa. Bosy a w chuduškej drasće zachny do Prahi kaž wbohi pokutnik. (To wšak bě sprawnje měnjene a drje tola jeho přěni tragiski zmylk.) (Pokročowanje scěhuje)

Ze swěta

Rom. W Romje twarja nowu mošeju (Boži dom mohammedanow). Projekty za tutón twar pochadžeja hišće z léta 1939. Hižom bamž Jan XXIII. informowaše arabske kruhi w Romje, zo nima Watican nič přeciwo twarjenju nowje mošeje w Romje. Po njeoficialnym licenju je w Italskej na 15 000 mohammedanow. (Ewangelický Posol spod Tatier 19/73)

Pólska. Ličba rozwjazanych mandželstwow je w poslednich 20 lětach (1950–1970) wot 11 012 na 34 574 na léto přiběrała. Při tym je ličba we wulkoměstach a na kraju trochu w jenakej měrje rostla. Přeco pak je hišće na wulkich městach tři króč wjetša hač na kraju.

Jednota (Warsawa) 10/73

Rozmołwa ze znatym komponistom, Towaršnostny kulturny časopis „Kultura“ wozjewi 19. 8. 1973 rozmołwu z Krzysztofom Pendereckim, komponistom sławneje „Pasije“.

Kultura: Wy sće nimu modern džěłow so zaběrał na zakładže nowočasněje muziki tež z tradicionalnej formu Pasije a Oratorija, kotrejž wuchadžatej z křesćanskeje, bibliskeje tradicije ...

Krzysztof Penderecki: Ja sym wotrostł w jara pobožnym domje. To ma wliw na cyłe žiwjenje. Z toho mam swoje najzaše literarne zajimy za poeziju a prozu grjekskeje a romskeje literatury, za Bibliju a za teksty cyrkwinskih wótcow. Tu móžu stajnje to namakać, štož pytam.

„Pasija“ wšak za mnje njebě jenož historiska forma. W swojim džěle

chcych wuprajíc swoje cyłe nazhonjenje, nazhonjenje mojeje generacije, kotraž je apokaliptiku wójny přetrała. Monumentalna forma Pasije zdaše so mi byc za to najpřihódniša. Připóznaće, kotrež „Pasija“ sebi doby, je drje wušło z fakta, zo njebě wona jenož historiska, ale dospolnje z našeho časa, a to nic jenož dla wšelkich nowočasných muzikalnych srědkow.

Kultura: Što Was w literaturje najbóle zajimuje?

Krzysztof Penderecki: Biblija, stara literatura a z nowočasněje pólskeje literatury Gombrowicz, Schulz, Andrzejewski, Herbert, Rózewicz.

Chrześcijanin (Warsawa) 10/1973

W USA steji po najnowšej statistice po wobchadnych njezbožach samomordarstwo jako přičina smjerće pola mlódstwých na druhim městnje. Kaž New York Times wozjewjeja, je w poslednich lětach 70–80 tysac mlódstwých ludźi samomordarstwo spytało. Pola 3 do 4 tysac z nich njebě móžno smjerć wobarać. Psycholog dr. Michael Peck podawa jako přičinu wosamoćenosć a izolowanosć.

Ewanjelický Posol
spod Tatier 19/73

Krabať

Prapremjera na serbskim jewišću. Před něhdže dwaceći lětami je nam wšitkim derje znaty Měrcin Nowak - Njehorňski knihu z rjanymi wobrazami wudał z titulom „Mištr Krabať — powědka wo dušnym serbskim kuzłarju“. W šesnaće stawach tam žiwjenje a činki tutoho ludoweho rjeka našeho naroda wopisuje. Na zakładže přěnich šěsć stawow tutých starych bajkow je nětko Hartmut Oehme, něhdyši hrajer při Němsko-Serbskim ludowym džiwadle, swoju hru w sydom wobrazach z prologom a epilogom spisał. A to je so jemu chětro derje poradžilo; přetož dramaturgija a inscenacija tajkeje „bajki za dorosčěnych“ njeje lochka. — „Tajki ka!“, tak slyšach staršeho přihladowarja po přěnim džělu w přestawce bórčec. Tak kruty wusud njebě na žadyn pad wusprawnjeny. Wón njeje hłubšu mysl a zmysl tu teje hry dorozumi! Wězo njebě jednora wěc, tajke kuzlanje na jewišću předstajić. Režija pak je to ze srědkami moderneje džiwadoweje techniki jara derje zmištrowała, kaž so docyła cyły zwonkowny aranžement a tež hudźba spodobaje. Ale na tym samym njeleži. Awtorej wo to džě, potłóčeny lud w starych časach pokazować a kak stary mlynk-kuzłar, pola kotrehož je Krabať wuknył, swoju móč znjewužiwa, zo by ludžom jenož zeškodžil. Krabatej so poradži, sam sebe a swojich towaršow z pomocu swojeje mačerje, kiž jeho lubuje a pyta, wuswobodžić a stareho suroweho kuzłarja zničić. A z Krabata budže nětko, kaž Měrcin Nowak w swojej horjeka mjenowanej knize praji, „dušny serbski kuzłar“, kiž swoju nadnatursku móč jenož k tomu wužiwa, druhim a wosebje swojemu ludej pomhać. Hrajerjo su wšitcy na rjane, přeswědčawe wašnje zajimawu dramu předstajili. La.

Klukš. Na smjertnej njeđzeli 1973 smy před cyrkwu nowy pomnik poswjećili. To njebě mała ličba wosadnych, kiž tam kerłuz wuspěwa a so modleše. Wjele rowow wojakow mamy, kotřiž su wokoło Klukša zahynili. Za nich, ale tež za padnjených a zhubjených wosadnych je tuto wopominanje wěnowane. Tež za tych, kotřiž džensa hišće žaruja wo muža, wo žonu a swojbu, kotřiž su mjez nami přeco hišće cuzbnicy. Wšem woporam 2. swětoweje wójny tole wopominanje plaći.

Mišter Klaus Fromelius z Choćebuza je nam pomnik z duba wudžětał. Jeho předchadnik, knjez Hertel, měješe tu row swojeho bratra, kotryž je na kóncu wójny jow zahynil. Ideja za pomnik wuchadža z Hertelec swojby. To je to zwjazowace wójmido z katolskim wumělcem Klausom Fromeliusom.

Wosadni běchu hižom před lětom za tutón pomnik dobrowólne dary přinjesli. Smjertnu njeđzelu ležeše tójšto wěncow před pomnikom. Knjeni Janecowa je so wjele wo tute rowy starała a přislubi, zo budže kóžde léto znova wěnc tam ležeć.

Z rěčow wosadnych je slyšeć, zo wjele tutón pomnik wita, byrnjež je so hižom 40 lět po 1933 minyło, a 35 lět po 1938.

Drježdžany. Serbska wosada w Drježdžanach swjećeše 2. adwenta 1973 wažny jubilej 125 lět serbskich Božich službow w sakskej stolicy. 10. 12. 1848 — w rewolucionarnym léce — běchu w Drježdžanskej křižnej cyrkwi přěnje serbske kemše. Farar Hinc Šolta — něhdy Rakečanski farar — poda rozprawu wo stawiznach serbskich kemšow w Drježdžanach, kak je před 50 lětami 1923 wyši farar Domaška-Budestečanski swjećil ze Serbami 75. jubilej a Serbski superintendent Mjerwa-Bukečanski před 25 lětami 100lětny jubilej.

Jara rjenje a z wulkej lubosću bě tež 125lětny jubilej přihotowany. Po kemšach smědzachu kemšerjo při šalce kofeja za blidom sedžo bjesadować a posluhać, štož měješe swjedženski předar, Serbski superintendent Wirth, z domizny wjesoľeho a chutneho rozprawjeć.

Nječ je tež ličba serbskich kemšerjow w Drježdžanach mała, tak je tola swěrna. Sotra Zahrodnikowa (z Komorowa pola Rakec ródžena) pilnje stajnje na serbsku Božu službu přepróšuje. Štož ma serbskich přiwuznych abo znatých w Drježdžanach, je lubje prošeny, to wozjewić Serbskej superintendenturje abo sotře Zahrodnikowej (Marie Gärtner, 8029 Dresden, Weidentalstraße 55).

Přichodne serbske kemše w Drježdžanach budu, da-li Bóh, w meji 1974.

Pomhaj Bóh, časopis ewangelických Serbow. — Wuchadža jónkróć za mjesac z licencu č. 417 Nowinarskeho zarjada pola předsydy Ministerskeje rady NDR. — Rjaduje Konwent serbskich ewangelických duchowných. — Howny zamołwity redaktor: superintendent Gerhard Wirth - Njeswačidski. — Ludowe nakładnistwo Domowina, Budyšin. — Čisć: Nowa Doba, Čisćerňa Domowiny w Budyšinje (III-4-9-2596).